

MORA

HANDLINGSPLAN VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISM

Dokumentbeskrivningar

Policy

En policy ska ange viljeinriktningen för ett specifikt område. Den ska vara vägledande för beslut och styrning. En policy som är av principiell beskaffenhet eller av större vikt ska beslutas av kommunfullmäktige och i övrigt av kommunstyrelsen. En policy gäller tills vidare och bör därför revideras vart fjärde år och följa mandatperioden.

Program och planer

Ett program anger långsiktiga avsikter i en fråga av större vikt. Ett program är mer beskrivande än en policy och mer övergripande än en plan. Om program ska gälla för hela kommunen ska den antas av kommunfullmäktige.

En plan eller handlingsplan innehåller åtgärder som ska vidtas inom ett särskilt område och syftar till att förverkliga exempelvis mål, policy, lagar mm. En handlingsplan är mer konkret och specifik än en plan och innehåller exempelvis ansvar. De bör revideras vart fjärde år och följa mandatperioden

Föreskrifter

Regeringen har i förordningar gett kommunerna rätt att utfärda lokala föreskrifter med mer detaljerade bestämmelser än i förordning.

Riktlinjer och rutinbeskrivningar

En riktlinje innehåller anvisningar om hur en fråga ska hanteras. Den är vägledande i hur tjänstemän bör agera.

Reglemente

Kommunfullmäktige beslutar hur kommunen ska organiseras och vilka nämnder som skall finnas och hur de skall vara sammansatta. Det är obligatoriskt för kommunfullmäktige att utfärda reglementen för nämnderna. Reglementen är ett regelverk om nämndernas arbetsformer och har till uppgift dels att klargöra befogenhetsfördelningen mellan de olika nämnderna. Kommunfullmäktige beslutar också om sitt eget reglemente s.k. arbetsordning samt revisionens.

Bolagsordning och ägardirektiv

För de kommunala bolagen motsvaras reglementena av bolagsordning och ägardirektiv. Dessa kommunala aktiebolag ska följa såväl aktiebolagslagen som delar av kommunallagen.

Stadgar

Ett äldre begrepp för riktlinjer är stadgar, vilka antas av fullmäktige. Stadgar används mest i formen av regler för hur en förening eller stiftelse ska arbeta.

Taxor och avgifter

Kommunen har så kallad avgiftsmakt det vill säga befogenhet att ta ut avgifter av enskilda som ersättning antingen för kommunala prestationer eller för rätten att nyttja allmänna platser och inrättningar. Avgift som är privaträttsliga och är grundade på frivilliga avtal kallas avgifter. Avgifter som är offentligrättsliga det vill säga påtvingad prestation med stöd av bestämmelser i en allmän författning kallas taxor. Taxor och avgifter beslutas av fullmäktige.

Arvoden och andra kommunala stöd

Fullmäktige får besluta att förtroendevalda i skäligen omfattning får ersättning för sitt uppdrag och därtill uppkomna omkostnader.

Kommunen har möjlighet att ge olika stöd exempelvis till föreningar.

XX

Fastställd	Kommunfullmäktige 2011-§
Reviderad	-
Produktion	Kommunledningskontoret
Dnr	MK KS 2017/00 250

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	4
Syfte	4
Socialt hållbart samhällsbygge	4
Ansvar.....	4
Våldsbejakande extremism – en definition	4
Den autonoma miljön	5
Vit makt-miljön	5
Islamistiska extremistiska miljön.....	6
Nationella samordnarens rekommendationer	6
Samverkan och kunskap i ämnet.....	7
Vägen in i extrema miljöer.....	7
Vägar till radikaliserings.....	7
Utagerarens väg.....	8
Grubblarens väg.....	8
Familjens väg	8
Kontaktsökarens väg	8
Tecken och varningssignaler – gemensamma kännetecken	8
Förebygga.....	9
Upptäcka	10
Åtgärda.....	11
Vad gör jag om jag kommer i kontakt med individer som visar tendenser till extremism i olika former?	12
Symboler att vara uppmärksam på.....	12

Bakgrund

I en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Regeringen har de senaste åren intensifierat sitt arbete för att värna om demokratin mot våldsbejakande extremism. Sommaren 2014 tillsattes en nationell samordnare vars uppdrag är att stödja och stärka samverkan både lokalt och nationellt samt att bland annat arbeta med riktade utbildningsinsatser. I februari 2015 kom ett önskemål från samordnaren att samtliga kommuner i Sverige skulle utse kontaktpersoner kring denna fråga och upprätta handlingsplaner för arbete mot våldsbejakande extremism.

Syfte

Det övergripande syftet med Moras handlingsplan är att värna om demokratin mot våldsbejakande extremism. Detta förutsätter ett långsiktigt arbete för att öka den demokratiska medvetenheten och insatser för att förebygga uppkomsten av våldsbejakande extremistmiljöer. Den har ett förebyggande perspektiv och beskriver hur olika aktörer förväntas agera i olika stadier vid eventuell förekomst av våldsbejakande extremism.

Socialt hållbart samhällsbygge

Det viktigaste vi har att jobba med är att ta bort grunden för våldsbejakande extremism och andra tecken på utanförskap. Det arbetet utför vi i kommunen dagligen, i våra ordinarie arbetsuppgifter. Det handlar om att skapa ett socialt stabilt samhälle. Det handlar om att se dom som bor här. Det handlar om att skapa ett sammanhang för oss alla. Att tidigt fånga upp barn som visar tendenser på utanförskap är vår viktigaste insats. Vi kommer aldrig att kunna uppnå ett samhälle där alla känner sig hemma. Men vi kan minimera utanförskapet. Och det hänger inte på någon organisation, institution eller myndighet. Det hänger på oss som individer. Lyckas vi med det slår vi sönder rekryteringsgrunden för extrema grupper, oavsett vad de säger sig ha för tillhörighet, religiös, politisk, etnisk eller kriminell. Det är känslan av tillhörighet som gör att människor i utanförskap söker sig till sådana grupper.

Ansvar

Samhällets alla aktörer har ett ansvar för att hantera de här frågorna. I kommunen lyfter vi därför frågeställningar kring problemen i Brottsförebyggande rådet, BRÅ, där flera av dessa aktörer finns representerade. Kommunens beredskapsansvarig fungerar som samordnare och ser till att den information BRÅ anser vara nödvändig sprids. BRÅ tar också ansvaret för övergripande informationsinsatser internt till respektive organisation och extern till allmänheten.

Våldsbejakande extremism – en definition

Med våldsbejakande extremism avser den nationella samordnaren de personer och/eller grupper som brukar våld i syfte att främja sina politiska och/eller religiösa ståndpunkter.

Säkerhetspolisen använder våldsbejakande extremism som ett samlingsnamn för icke-demokratiska uttryck där våld och hot används eller förespråkas som ett medel att uppnå politiska mål. Med detta menas att medlen som används inskränker andra individers eller grupperns möjligheter att utöva sitt inflytande i samhället vilket utgör ett hot mot demokratin.

Begreppet handlar således om personer och grupper som vill skada eller sätta det demokratiska systemet ur spel och som inte drar sig för att använda våld för att nå sina syften. Både material och handlingar kan vara våldsbejakande. Hot om våld, handlingar som uppmanar till våld och andra metoder som syftar till att skrämman exempelvis meningsmotståndare till tystnad och där den underliggande ideologin kommer från en antidemokratisk tankevärld räknas till våldsbejakande extremism.

I dagsläget bedömer Säkerhetspolisen att det finns tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige; den autonoma miljön, vit makt-miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistiska miljön. Nedan följer en kortfattad historisk beskrivning av dessa tre miljöer. Texterna är hämtade från Justitiedepartementets rapport Ds 2014:4, ”Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser”.

Den autonoma miljön

Det den autonoma miljön strävar efter är ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution. På kortare sikt är målet att försvara arbetarklassen mot vad man uppfattar som olika typer av angrepp. Försvaret mot dessa upplevda angrepp kan innefatta allt från fysiska attacker på meningsmotståndare till laglig lobbyverksamhet för förändrad lagstiftning.

Den autonoma miljöns ärkefiende är de som istället vill inrätta ett auktoritärt styre, vill begränsa invandringen och som säger sig värna den svenska etniciteten. Den avsedda ärkefienden är de som återfinns inom vit makt-miljön samt inom de icke våldsbejakande ideologiska miljöerna vilka ofta refereras till som högerextremistiska.

Kampen mot kapitalismen är ett viktigt inslag inom den autonoma miljön och riktas bland annat mot storföretag och banker. Brott mot egendom är enligt den ideologiska tolkningen inte brott eftersom det inte finns något berättigat ägande.

Eftersom den autonoma miljön anser att alla former av hierarkier utgör en form av förtryck är miljön inte uppbyggd enligt en hierarkisk struktur. Istället finns ofta platta nätverksstrukturer som skapas och upphör över tid. Brå och Säkerhetspolisen beskriver att den autonoma ideologin inte kan ses som en sammanhållen ideologi utan betonar att det rör sig om flera olika inriktningar kopplat till olika sakfrågor, men under ett och samma ideologiska tak.

Vit makt-miljön

De ideologiska influenser som finns inom vit makt-miljön i Sverige i dag har sitt ursprung i den våldsamma skinheadrörelsen från 80-talets England, både i avseende ideologi, val av sakfrågor, organiseringsformer m.m. Inspiration har också hämtats från white power-rörelsen i USA. I dessa miljöer uttrycktes tydligt motstånd mot invandring. Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen. En central tanke inom hela miljön är föreställningen om en judisk konspiration och ett judiskt inflytande som anses hota den vita rasen, en judisk ockupationsregering – ZOG (Zionist Occupation Government). Det påstås att inflytandet

utövas, inte bara från judar, utan också från andra som är en del i konspirationen. Exempel på institutioner och makthavare som av vit makt-miljön är utpekade understödjare av ZOG är media och staten, i synnerhet polisen.

Inom vit makt-miljön är den del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar.

Inom vissa delar av vit makt-miljön, där rastanken är mycket framträdande, ses (den vita) kärnfamiljen som viktig. Vita kvinnor anses ha en viktig roll som barnafödare och som familjemödrar. Kopplat till denna föreställning om kärnfamiljen finns ett hat mot personer med andra sexuella läggningar än heterosexualitet.

Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. Med kultur avses dock något som är lika oföränderligt som det man tidigare kallade ras, alltså något en person har med sig från födelsen och som är bestående.

Framtoningen hos vit makt-rörelsen kan uppfattas ha blivit mjukare och uppmaningarna till brott förs fram med hjälp av en annan retorik där den som är mottagare av budskapet ändå förstår att innebörden inte förändrats. År 2009 skrev Brå och Säkerhetspolisen att det inte finns någonting som pekar på att förändringen är annat än språklig. Avsikten att begå brottsliga handlingar riktade mot olika grupper har inte minskat.

Islamistiska extremistiska miljön

Den globala islamistiska extremismen har fått en tillströmning av anhängare, mycket tack vare vissa ideologers extensiva spridning av budskap om att det krävs våldsamma metoder för att förändra samhället. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre och att återinföra den muslimska kulturens storhetstid. Den västerländska kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Kapitalism och sekularisering ses som tecken på att det råder barbari och okunskap i världen. Inom den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön är västvärldens materialism förhatlig.

Västvärldens sekularisering och materialism görs till mål för angrepp från miljöns extremister. Mot denna bakgrund blir det mycket konfliktfyllt att västerländska länder bedriver militära operationer i muslimska länder. Utländska ockupationer eller influenser på muslimsk mark kan motivera angrepp. Kampen mot fienden kan också föras långt bort från de muslimska länderna, det handlar då om attentat främst i Europa och USA.

Även om grundläggande ideologiska uppfattningar delas inom hela den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön finns oenigheter om det är fienden nära i muslimska länder eller fienden långt bort som ska prioriteras. Det förs också diskussioner om vilka måltavlor som är legitima. En viktig fråga är huruvida det är legitimt att utföra attentat mot muslimer som inte är anhängare av extremisternas tolkning av islam, och om civila måltavlor överhuvudtaget är legitima.

Nationella samordnarens rekommendationer

Den nationella samordnaren har format 12 rekommendationer att utgå ifrån när det gäller utformandet av handlingsplaner. Vid upprättandet av Moras kommuns handlingsplan mot våldsbejakande extremism har dessa rekommendationer beaktats;

- Utgångspunkten är en uppdaterad lägesbild. I detta arbete har Polismyndigheten en central roll.
- Tydlig ansvarsfördelning. Kommunen bör ha en utsedd funktion som ansvarar för arbetet mot våldsbejakande extremism.
- Anhörigas roll som centrala aktörer.
- Kontinuerlig dialog med civilsamhället.
- Involvera även kritiska vänner. Samtal med det civila samhället ska inte bara föras mellan aktörer i samförstånd.
- Arbeta på flera fronter. Inkludera både främjande, förebyggande och motverkande åtgärder mot våldsbejakande extremism. Avsätt resurser för det förebyggande arbetet och konkretisera de åtgärder som ska genomföras.
- Se individerna, inte enbart de ideologier som dessa förespråkar.
- Beakta genusperspektivets betydelse för insatserna.
- Följ upp det förebyggande arbetet kontinuerligt.

Samverkan och kunskap i ämnet

Samverkan mellan olika aktörer och myndigheter är en stark förebyggande faktor. Det är viktigt att denna samverkan fungerar i vardagen och inte bara är något man tillämpar vid akuta lägen. Att ha kunskap om våldsbejakande extremism är viktigt. Genom samverkan kan kunskap om varandras specifika arbetsfält och förebyggande metoder spridas.

Det gäller dock att ha en struktur för hur kunskap ska skaffas och sprids. Kunskap om läget är något som genomgår förändringar hela tiden. Av den anledningen är det viktigt att hålla sig informerad om hur olika våldsbejakande extremistgrupperingar utvecklas, vilka framgångsrika metoder som tas fram och om det aktuella forskningsläget. Det är viktigt att ha en god lokal kunskap för att snabbt kunna reagera om något oförutsett inträffar.

Vägen in i extrema miljöer

Radikaliseringsprocessen har stora likheter oavsett vilken av de olika våldsbejakande miljöerna vi pratar om. Ofta handlar det om unga pojkar som av olika skäl lockas in i organisationerna. Orsakerna kan ligga i ett ideologiskt intresse där man väljer ett våldsbejakande uttryckssätt eller att personen attraheras av miljön kring dessa grupper. Det saknas ännu forskning för att helt kunna veta varför just vissa dras till extremistiska rörelser.

Vägar till radikaliserings

Säkerhetspolisen har i samarbete med Brå identifierat fyra vägar in i radikaliserings. Nedan följer en beskrivning av det som är typiskt för personer som kan sägas ha följt en av dessa vägar in i radikaliserings. I verkligheten kan en individ som radikaliserats visa kännetecknen som passar in under flera av dessa stereotyper.

Utagerarens väg

Kännetecknas ofta av en person med problemfylld bakgrund. Det kan handla om missbruk, krigstrauma eller kriminalitet. Det är ofta en manlig, ung person som aktivt söker spänning och lockas av den våldsamma miljön.

Grubblarens väg

Denna person söker svar på frågor om livet. Ingången är sällan våldsam utan vägen till extremism går via ideologiska studier. Denna personlighet kan till en början vara lugn och tillbakadragen.

Familjens väg

Här lämnas åsiktsvärlden från en generation till en annan. Familjemedlemmar eller andra närstående har själva extrema åsikter eller godkänner de ställningstaganden som görs. För det mesta kommer dessa från familjer med ingen eller liten kontakt med personer av andra livsåskådningar.

Kontaktsökarens väg

För kontaktsökaren är det gemenskap och närhet som är det typiska. Det kan handla om slump vilken typ av organisation man hamnar i. Ofta är extrema organisationer duktiga på att locka till sig sökaren genom att erbjuda samhörighet och en gemensam fiende.

Tecken och varningssignaler – gemensamma kännetecken

Våldsbejakande politisk eller islamistisk extremism utgår ofta från en svartvit och konspiratorisk världsbild. Ett gemensamt drag är ett ”vi och de” perspektiv där den egna ideologiska tillhörigheten framställs som god och de andra utmålas som mindre värda eller som fiender. Konflikten med det omgivande samhället och förhållandet av våld är centralt.

Avhumaniseringen av meningsmotståndare möjliggör våld, trakasserier och hot mot enskilda individer på grund av till exempel deras politiska eller religiösa övertygelse, etniska tillhörighet, sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck och mot företrädare för samhället, som politiker, poliser och andra myndighetsföreträdare. De våldsbejakande extremistiska grupperna använder ofta krigsmetaforer (bilder, liknelser) för att förstärka motivationen att angripa motståndare.

Med krigsmetaforer kommer också ett glorifierande av dem som begår olika brott. Individer som begår ideologiskt motiverade brott kan ses som hjältar inom sin grupp och även få en hög social status i skolan, på fritidsgården eller i bostadsområdet. Vissa specifika manliga ideal kan hyllas. Inom högerextremistiska grupper och islamistisk extremism finns exempelvis material som anspelar på en manlig gemenskap och manliga ideal om styrka och mod. Även inom vänsterextremistiska grupper finns ibland vissa individer en hyllning av aggressiv maskulinitet.

Tidiga tecken vid oro:

- Personer man möter ger uttryck för oro och en känsla av otrygghet
- Tilliten brister mellan människor i kommunen
- Det dyker upp klotter, klistermärken eller annat som riktar sig mot grupper i samhället

- Det finns grupper som känner sig diskriminerade
- Individer eller grupper står utanför den sociala samhörigheten

Tecken vid större oro och identifierad förhöjd risk:

- Unga signalerar åsikter och budskap genom våldsbejakande symboler och märken
- Personer ger uttryck för hat mot bestämda grupper
- Det finns gängbildningar och sammankomster som kan kopplas till extrema organisationer
- Mobbing och trakasserier ökar
- Skadegörelse och klotter tilltar

Förebygga

På den förebyggande nivån råder ett ”normalläge” där alla samverkansaktörer genom värdegrundande samtal och dialog upprätthåller sunda åsikter om ett öppet, inkluderande samhälle. Detta långsiktiga och kontinuerligt pågående arbete med demokratiutveckling, antirasism och mänskliga rättigheter är grundpelaren, speciellt för alla som arbetar med barn och unga.

Inom den förebyggande nivån mot våldsbejakande extremism handlar det främst om att inhämta kunskaper i ämnet, analysera omvärldsfaktorer samt sprida kunskapen vidare till barn och unga/elever, personal, föräldrar/anhöriga, arbetsplatser, föreningar, samverkansaktörer samt andra involverade.

Det är viktigt att lära sig tyda tidiga tecken på oro för våldsbejakande extremism och att vara väl förberedd på att agera om man upptäcker något. Därför handlar det om att identifiera kompetensutvecklingsbehov i kommunen, exempelvis med den aktuella lägesbilden som utgångspunkt.

Arbetets inriktning	Vad ska göras?	Vem ansvarar?	När?
Öka medvetenheten i demokratifrågor bland barn och unga	Utbildning i demokratifrågor till barn och elever i förskola, skola och gymnasium	Förskolechefer, rektorer och personal i förskola, skola samt gymnasium	Enligt gällande läroplan Kontinuerligt
Arbeta med ungas delaktighet i demokratifrågor	Göra unga engagerade och delaktiga	Enligt ungdomsstrategi som kommer att tas fram av nya Ungdomsstrategen	Kontinuerligt Hur är detta för Mora?
Förebygga arbete mot våld och kränkningar	Förskolornas, grundskolornas och gymnasiets värdegrunds- och antimobbingsarbete	Förskolechefer, rektorer	Enligt gällande läroplan Kontinuerligt

	Polisen föreläser för alla i årskurs 7 om kränkande behandling på skolan och på nätet Skapa förutsättningar för elever i grundskola och gymnasium där värderingar och olika åsikter diskuteras	Kommunpolisens Rektorer	
Kartläggning/ omvärldsbevakning	Inhämtande av information, utbildningar, konferenser samt via Nationella samordnaren Informationsspridning i kommunen	BRÅ Kommunpolis Kommunens kontaktperson för våldsbejakande extremism	Kontinuerligt
Mediabevakning	Följa det som skrivs/visas i medier om våldsbejakande extremism	Personal	Kontinuerligt
Kompetensutveckling för personal i frågor som gäller våldsbejakande extremism	Utbildning i form av föreläsningar/workshops	Kommunens kontaktperson för våldsbejakande extremism samt utvalda nyckelpersoner	Kontinuerligt och vid behov
Tecken och symbolbevakning	Upptäcka och identifiera tecken och symboler med koppling till våldsbejakande extremism	Personal som städar kommunala lokaler Personal Kommunens fastighetsskötare	Kontinuerligt

Upptäcka

På denna nivå finns redan misstankar eller aningar om en gryende och/eller identifierad problematik, eller att man kartlägger detta. Det kan handla om undringar och iakttagelser från en skola, polis eller socialtjänst om en förhöjd risk – eller oroliga anhöriga som söker stöd.

Vid dessa orosituationer är det viktigt att agera skyndsamt. Unga som riskerar att dras in i våldsbejakande extremism kan samtidigt befinna sig i riskzon som tar sig andra uttryck såsom problem hemma, i skolan eller på fritiden.

Alla aktörer, inklusive anhöriga och allmänhet, behöver lära sig att tyda tidiga signaler och veta vart de kan vända sig vid upptäckt. Samordningen för arbetet kräver en tydlig organisatorisk struktur där varje aktör vet hur den ska agera.

Arbetets inriktning	Vad ska göras?	Vem ansvarar?	När?
Kartläggning av förekomsten av våldsbejakande extremism i Mora	Representanter i BRÅ delger varandra den aktuella lägesbilden och vidtar åtgärder vid behov	BRÅ	4 ggr/år
Situationer där någon har tankar/grubblrier kring våldsbejakande extremism	Hänvisning till Rädda barnens orostelevon 020-100 200 Kommunens kontaktperson Kommunpolis	Personal	Vid behov
Situationer där det finns en större oro för att en person blivit aktivt våldsbejakande	Kommunpolis (Socialförvaltningen, skola, föräldrar??)	Kommunpolis	Vid behov

Åtgärda

Vid åtgärdsnivån finns en konstaterad, tydlig och individriktad problematik. Det handlar om personer med ett uttalat riskbeteende som redan har, eller som löper stor risk att begå våldshandlingar eller annan kriminell verksamhet som går att koppla till personens våldsbejakande ideologi. Vid misstanke om att någon person deltar eller deltagit i våldsbejakande extremistgrupperingar ska det finnas åtgärder att tillgå. Ett samlat individriktat stöd och samverkan mellan personal från olika yrkesgrupper behövs i detta skede.

Inriktning	Vad ska göras?	Vem ansvarar?	När?
Anhörigstöd när en person blivit aktivt våldsbejakande	Information om den nationella hjälplinjen för oroliga föräldrar och vuxna	Rädda barnens orostelevon Tfn:020-100 200	Vid behov
Avhopparstöd när en person vill lämna en våldsbejakande extremistisk gruppering	Information om avhopparstöd	<ul style="list-style-type: none"> Fryshusets avhopparstöd (EXIT) Sveriges interreligiösa råd. Samverkan mellan religiösa samfund i Sverige, inkl Sveriges kristna råd, SKR. Verkar för religionsutövande på demokratisk grund. <i>interreligiosaradet.se</i> 	Vid behov

		<ul style="list-style-type: none"> • KRIS kriminellas rätt i samhället 	
--	--	--	--

Vad gör jag om jag kommer i kontakt med individer som visar tendenser till extremism i olika former?

1. Förekommer redan direkta hot – polisanmäl genast.
2. Handlar det om en misstanke – kontakta samordnare på kommunen och andra människor i personens närhet. Ibland kan bara vetskapen om att misstanke finns avskräcka nog. Är barn inblandade bör sociala myndigheter kontaktas, men gör det efter samråd med samordnaren.

Vad gör jag om jag har en anhörig eller nära vän som visar extrema tendenser?

1. Prata med personen! Du stöter säkert på motstånd. Men dina ord tar. Det finns flera organisationer som stödjer avhoppare från extrema miljöer. Ta hjälp av dessa. Här följer ett urval:
2. När du inte fram – prata med din omgivning. Stå inte ensam med problemet.

Kom ihåg att ett avvikande beteende inte behöver betyda att personen i fråga är i farozonen. Speciellt i tonåren är det naturligt att man söker sig fram till sin identitet. Flera av de egenskaper som här räknats upp kan vara en del av detta. Man måste se varje förändring i ett sammanhang. Som förälder är din uppgift att vara konsekvent och tydlig med vad som är rätt och fel – och inse att din tonåring kommer att testa var gränsen går!

Det är också skillnad på begreppen våldsbejakande och våldsbenägen. En våldsbejakande person behöver nödvändigtvis inte själv utöva våld, men uppmanar andra att göra det som en del av lösningen på ett problem. En våldsbenägen person är en person som inte alltid styr sina handlingar utan reagerar instinktivt med våld.

Symboler att vara uppmärksam på

Den högerextremistiska världen har ett rikt bruk av symboler som är mer eller mindre vanliga, och många är inte direkt kopplade till en specifik organisation. Den mest kända, svastikan (hakkorset), är förbjuden i vissa länder, och kan tillsammans med andra symboler som tydligt associeras med Förintelsen och nazismen ligga till grund för åtal om hets mot folkgrupp även i Sverige.

I stället används andra mindre belastade symboler, och därtill lanseras nya. Här är några få exempel på symboler som kan vara bra att känna till. ***Det bör påpekas att dessa symboler, och liknande, kan förekomma även i andra sammanhang och inte enskilt bevisar att det finns en viss politisk inriktning.***

Tyrrunan

Nordiska motståndsrörelsens symbol består av en svart Tyr-runa (efter den fornnordiska guden Tyr) mot en grön bakgrund. Runan användes i Nazityskland och ska symbolisera kamp och seger.

Triskele

Triskele, eller Triskelon, kallas en slags trebent svastika. Den har använts av en rad organisationer både i Sverige och andra länder, bland annat det sydafrikanska nazistpartiet AWB, Afrikaaner Weerstandsbeweging. Tidigare i historien har den bland annat varit en symbol för solen.

Livsruna

Livsrunan eller Livets träd (kallas även ibland för älgrunan eller algiz) kommer också från runalfabetet. Den sägs symbolisera en människa som vänder upp händerna, och står för människa och liv. Symbolen användes av Waffen SS i födelseannonser, och om man vänder den upp och ner blir det en dödsruna som var vanlig i dödsannonser. Förekommer bland annat hos Nordiska motståndsrörelsen.

Odalruna

Odalrunan är den sista runan i det germanska runalfabetet. Odal är ett ålderdomligt uttryck som betyder någons fulla äganderätt till en jordegendom, och en odalbonde eller en odalman är således en självägande bonde. De tyska nazisterna använde odalrunan som symbol för "blut und boden", det vill säga tron på att jorden har ett besjälat samband med folket som lever där, och den var också symbol för olika nazistiska bondeorganisationer. Odalrunan är i dag en av de allra vanligaste symbolerna i högerextremistiska sammanhang och har använts av en rad olika organisationer.

Varghake

Varghaken eller vargkroken är en gammal heraldisk figur som återfinns i adliga släktvapen och som förekommit i hundratals år i olika sammanhang för att symbolisera kamp. Den förekom hos Waffen SS-divisioner och har i Sverige bland annat förknippats med organisationen Vitt Ariskt Motstånd, VAM, på 1990-talet. Den förekommer också hos den Ukrainska Azov-bataljonen där flera svenskar deltar i striderna.

Solhjulet

Solhjulet, solkorset eller hjulkorset är tre namn på en mycket vanlig symbol med bred användning som förekommer på 3 000 år gamla nordiska hällristningar, och som användes ännu tidigare i medelhavskulturen. Solhjulet har uppfattats som en samlande nordisk symbol, vilket delvis beror på att den användes av de norska Quislinganhängarna. Det användes också av den tidigare svenska nazistorganisationen Nordiska Rikspartiet.

Även andra runor används med förkärlek av högerextrema organisationer. Men var uppmärksamma på sammanhanget! De förekommer ju även hos människor med genuint historiskt intresse!

Autonoma rörelser

Antifascistisk aktions symbol. Symbolen avbildar två flaggor, en röd och en svart, omgärdade av en svart cirkel. Det bör påpekas att alla organisationer som kallar sig anarkistiska inte nödvändigtvis är våldsbejakande.

Revolutionära frontens symbol. Symbolen avbildar organisationens initialer omgärdade av ett rött kugghjul. Revolutionära fronten är officiellt upplöst sedan 2015.

Islamistiska rörelser

Daeshs (IS) vanligast förekommande symbol, tillika flagga. Överst i flaggan finns shahada, den muslimska trosbekännelsen: ”Det finns ingen Gud utom Allah, Mohammed är Guds budbärare”. Cirkeln med texten är en kopia av profeten Mohammeds sigill, med orden ”Gud”, ”Profet” och ”Muhammed”. Flaggans svarta bakgrund symboliserar profeten Mohammeds krigsflagga, som var helt svart.

Daesh har dock inte skapat flaggan och var inte först med att använda den som symbol. Först var al-Qaida i Irak och al-Shabaab i Somalia 2006. Även Boko Haram i Nigeria använder flaggan. Ibland sägs att flaggan inte har med extremism att göra, utan islam. Den innehåller också komponenter knutna till islam som i sig inte är liktydiga med extremism, men designen på flaggan är ny och den används uteslutande av jihadistiska grupper som bedriver en militant kamp. Enligt experter symboliserar flaggan bland annat jihad och kampen för kalifatet. Att den muslimska trosbekännelsen finns med är också ett sätt för de här terrorgrupperna att försöka göra flaggan helig för muslimer.

Jabhat al-Nusrahs vanligast förekommande symbol, tillika flagga. Överst i flaggan finns shahada, den muslimska trosbekännelsen: ”Det finns ingen Gud utom Allah, Mohammed är Guds budbärare”. Under shahadan står texten Jabhat al-Nusrah.

Det islamistiska partiet Hizb ut-Tahrir har en liknande flagga med trosbekännelsen i vitt på svart bakgrund, men utan sitt namn under.

Al-Shabaabs symbol. Symbolen visar två AK-47 över en uppslagen Koran mot bakgrunden av Somalias karta. Texten utgörs av en muslimsk shahada, den muslimska trosbekännelsen: ”Det finns ingen Gud utom Allah, Mohammed är Guds budbärare”. Al-Shabaab använder också samma svarta flagga som Daesh.

Kom ihåg att alla symboler med arabiska tecken inte nödvändigtvis behöver komma från våldsbejakande organisationer!